

Драчук М.И.

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ
В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ ФАРМАЦЕВТОВ

В статье теоретически обоснованы педагогические условия использования информационных технологий в профессиональном образовании будущих фармацевтов: формирование знаний об использовании информационных технологий в фармации; использование как средство обучения в системе профессиональной подготовки будущих фармацевтов; подготовка студентов к использованию информационных технологий в профессиональной деятельности. Доказана целесообразность разработки и внедрения курса «Информационные технологии в фармации» и корректировки преподавателем общих целей использования компьютера в обучении в соотношении к специфике профессиональной подготовки.

Ключевые слова: информационные технологии, педагогические условия, профессиональная подготовка фармацевта.

Drachuk M.I.

THE PEDAGOGICAL CONDITIONS USING OF THE INFORMATION TECHNOLOGY
IN EDUCATION OF FUTURE PHARMACISTS

The purpose of the review was to investigate the theoretical basis of the pedagogical conditions of information technologies use the professional training of future professionals of the pharmaceutical industry: the formation of professional knowledge about application of the information technologies in the pharmacy technology, application of the information technology as a means of learning in the professional training system of future pharmacists, students preparation for information technologies use in their professional activities in the course Information Technology in Pharmacy. The development and implementation of the course «Information Technology in Pharmacy» is proved. The general purpose of computer use in training for specific purposes is analyzed. The general requirements for the development of the course «Information Technology in Pharmacy», in particular, the formation of the professional knowledge and skills related to use of computer technology, the development of students' ability to apply computer skills in the professional activity, the formation of students' abilities to work with computers, practice orientation training in the computer technologies to form the students' professionally relevant skills, provision of professional orientation training computer technology depending on the specific profession, differentiation rate by the complexity of the educational material, variability study computer technology in vocational education depending on the level of students' preparedness.

Key words: information technology, pedagogical conditions, professional pharmacists' training.

Рецензент: Кузьменко В.В.

УДК 378.174 +614.253

Корольова Т.В.*

СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МЕДПРАЦІВНИКІВ

Статтю присвячено визначенню сутності системи професійної підготовки медпрацівників у вищих медичних закладах України, розкриттю методів навчально-пізнавальної діяльності студентів-медиків. Висвітлено особливості комунікативного та інформаційного компонентів професійної підготовки лікарів у медичному університеті. Проаналізовано вербальні, наочні й практичні методи. Основними ознаками методів активного навчання, які стимулюють навчально-пізнавальну діяльність студентів-медиків, є проблемність, адекватність навчально-пізнавальної діяльності характеру майбутніх практичних завдань і професійних функцій студентів; індивідуалізація; самостійність взаємодії студентів з навчальною інформацією.

Ключові слова: професійна підготовка, лікарі, методи навчання, система.

* © Корольова Т.В.*

У сучасних умовах розвитку України, одним із найважливіших завдань постає дослідження проблем у галузі охорони здоров'я та вищої медичної освіти. Саме тому значної актуальності набуває питання підвищення професійної підготовки фахівців медичного профілю. Суспільна значущість і складність професії вимагає від майбутніх лікарів високого рівня професійної підготовки, досконалих знань сучасної теорії та практики, набуття відповідних навичок й опанування відповідних методів фахової діяльності.

Дослідження системи професійної підготовки медпрацівників має глибокі історичні корені (Авіценна, Гіппократ, Т. Персиваль, Г. Цимсен). Сучасні науковці продовжують вивчати специфіку організації та реалізації професійної підготовки студентів-медиків (В. Белоліпецький, І. Гурвіч, Е. Зеєр, В. Ігнатов, І. Кон, З. Кунцевич, Г. Лернер, В. Петровський, Д. Фельдштейн та інші). Особливої уваги заслуговують напрацювання вчених щодо етико-деонтологічних засад фахової культури медичних працівників (В. Банщиків, В. Гуськов, Ю. Зубарев, Б. Карварсарський, В. Котельников, І. Крижанівська, В. Матвеев, Г. Морозов, І. Мятков, В. М'ясищев, Г. Царагородцев, В. Шатило та ін.). Проблему формування окремих духовних аспектів фахової культури майбутніх медиків у вищих навчальних закладах висвітлено у працях М. Воловської, Т. Дем'янчук, А. Остапенко, Р. Тарасова, А. Ткаченко. Проте в сучасній науково-педагогічній літературі немає комплексного дослідження процесу формування фахової культури медпрацівників, її структурних компонентів, критеріїв і показників сформованості.

Мета статті – проаналізувати наявні напрацювання вітчизняних і зарубіжних учених стосовно системи професійної підготовки медпрацівників, визначити її сутність і розкрити методи навчально-пізнавальної діяльності студентів-медиків.

У процесі дослідження фахової культури студентів-медиків оперуємо узагальненим визначенням цього поняття як професійно-особистісного феномену, динамічної системи загальнолюдських професійних знань, умінь і навичок, цінностей, принципів, норм і правил діяльності, особистісних якостей, які регулюють відносини у професійній взаємодії та характеризують рівень і якість професійної діяльності в цілому.

Вивчення науково-педагогічної літератури та досвід практики набутої в процесі особистої педагогічної діяльності свідчить, що формування фахової культури майбутніх медиків, як і будь-яких інших фахівців, неможливе без оволодіння ними професійними знаннями, вміннями і навичками, комунікативною, інформаційною та рефлексивною озброєністю, творчістю, що складає праксеологічний блок фахової культури, який формується у процесі навчально-пізнавальної діяльності студентів у вищих навчальних закладах.

На думку Н. Стучинської, організація навчально-пізнавальної діяльності майбутніх медиків має інтегрувати фундаментальні (природничо-наукові) та фахово зорієнтовані навчальні дисципліни, які, надаючи базові знання, формують основу професійної діяльності. Реалізація принципів органічного поєднання фахово зорієнтованих і фундаментальних знань має здійснюватися на рівні визначення цілей освіти, які формують критерії добору змісту навчальних дисциплін для студентів-медиків і поділяються на: гносеологічні – формування наукового світогляду (розвиток цілісних уявлень про природу, єдину наукову фізичну картину світу, методи та методологію наукового пізнання); епістемологічні – формування загальнонаукових і спеціальних (необхідних для успішного оволодіння фаховими навчальними дисциплінами) умінь; когнітивні – формування здатностей до перетворення матеріального світу на основі законів фізики, набуття фахових компетенцій і розвиток логічного та критичного мислення; морально-етичні – формування ціннісних пріоритетів [13].

Виходячи з вищезазначеного, можна зробити висновок, що добір навчальних

дисциплін і навчально-пізнавальна діяльність майбутніх медиків, спрямована на формування їх фахової культури, здійснюється на основі таких аспектів:

- особистісно-орієнтований зміст освіти;
- раннє включення в процес професійної (квазіпрофесійної) діяльності і спілкування, тобто практичне спрямування освіти;
- використання форм і методів навчання, які сприяють активній участі студентів у навчальному процесі;
- діалогічний підхід у взаємодії викладача та студента, що забезпечує поєднання їхнього емоційно-ціннісного і професійно-особистісного досвіду;
- використання групових методів роботи, що забезпечують повноцінний зворотний зв'язок [5, с. 13].

Для забезпечення ефективної навчально-пізнавальної діяльності студентів-медиків традиційно використовуються вербальні, наочні й практичні методи. Серед вербальних методів можна виокремити бесіду, пояснення, розповідь, лекцію, інструктаж, роботу з навчальною, довідковою, науковою і технічною літературою. Доцільними на заняттях є наочні методи – демонстрація рисунків, схем, використання мультимедійних засобів. Практичні методи забезпечуються шляхом організації експериментів, дослідів, практичних і лабораторних робіт тощо. Завдяки організації навчально-пізнавальної діяльності, яка ґрунтується на комбінуванні вказаних вище методів, знання сприймаються студентами не просто як набір певних наукових положень, а як засіб розв'язання професійних завдань.

На думку дослідника А. Вербицького, активізації навчально-пізнавальної діяльності майбутніх медпрацівників сприяють методи та форми активного навчання, які моделюють предметний і соціальний аспекти майбутньої діяльності та реалізують принцип проблемності. Методи активного навчання забезпечують «перехід від регламентованих, алгоритмізованих, програмованих форм і методів організації дидактичного процесу у ВНЗ до розвивальних, проблемних, дослідницьких, пошукових, які сприяють виникненню пізнавальних мотивів, інтересу до майбутньої професійної діяльності, умов для творчості і спілкування у навчанні» [2, с. 43].

За А. Вербицьким, найбільш доцільними для активізації навчально-пізнавальної діяльності майбутніх медиків є такі методи активного навчання: розв'язування професійних завдань, аналіз ситуацій, проблемні методи, ділові та рольові ігри, дискусії, науково-дослідницька робота, професійна практика, стажування тощо. У методах і формах організації навчання тією чи іншою мірою мають бути представлені реальні особливості медичної професії, завдяки чому у студентів формуватиметься ціннісне ставлення до неї, зміцнюватиметься професійна спрямованість. Таким чином, навчальна діяльність стає особистісно значущою, оскільки в ній простежуються особливості майбутньої професії. Завдяки цьому створюються реальні можливості для розвитку навчально-пізнавальної активності студентів і формування у них ціннісного ставлення до медичної професії.

Основними ознаками методів активного навчання, які стимулюють навчально-пізнавальну діяльність студентів-медиків, є:

- проблемність, тобто введення студента в проблемну ситуацію, для виходу з якої (прийняття рішення або знаходження відповіді) йому не вистачає наявних знань, і він змушений сам активно формувати нові знання за допомогою викладача, ґрунтуючись на відомому йому чужому й своєму професійному досвіді, логіці та мисленні;
- адекватність навчально-пізнавальної діяльності характеру майбутніх практичних завдань і професійних функцій студентів, зокрема особливостям міжособистісного спілкування та службових взаємин;
- індивідуалізація, тобто організація навчально-пізнавальної діяльності з урахуванням індивідуальних здібностей і можливостей студентів;

– самостійність взаємодії студентів з навчальною інформацією [11, с. 28].

Важливо зазначити, що для забезпечення належної навчально-пізнавальної діяльності майбутніх медиків важливим є використання контекстного навчання, яке реалізується за допомогою методів активного навчання і сприяє досягненню низки важливих цілей – підвищенню пізнавальної активності студентів-медиків; формуванню їх пізнавальної та професійної мотивації; забезпеченню поступового переходу студентів від навчальної до професійної діяльності; формуванню ціннісного ставлення до медичної професії. Реалізація контекстного навчання здійснюється в ході послідовного залучення студентів до трьох базових та низки проміжних форм діяльності [2] (рис. 1).

Рис. 1. Форми навчальної діяльності студентів-медиків за контекстним навчанням

Позитивним аспектом такого навчання є те, що, поступово переходячи від однієї форми діяльності до іншої, студенти практикуються в застосуванні набутих фахових знань і вмінь, набувають реального досвіду медичної діяльності, засвоюють професійні норми і цінності, поступово входять у професію. При цьому професійний контекст є чинником, який забезпечує особистісне включення студентів у навчальну діяльність і стимулює розвиток їхньої професійної спрямованості. Моделювання у змісті й способах організації навчання особливостей медичної діяльності забезпечує перехід від теоретичного осмислення професійних знань до їх прикладного застосування. За такого навчання студенти не лише дізнаються про можливі способи використання фахових знань у майбутній діяльності, але й отримують можливість відразу ж під час занять оперувати ними.

Варто зазначити, що базовим формам діяльності студентів-медиків у контекстному навчанні можна поставити у відповідність три навчальні моделі: семіотичну, імітаційну і соціальну (рис. 2).

Аналіз представлених навчальних моделей свідчить, що соціальна навчальна модель найбільш повно відображає предметно-технологічний та соціально-психологічний аспекти медичної діяльності, завдяки чому стимулює засвоєння професійних настанов і формування ціннісного ставлення студентів до майбутньої професії. Моделювання ситуацій, з якими майбутнім медикам доведеться зіштовхнутися у практичній діяльності, сприяє адекватному оцінюванню ними своїх професійних якостей та здібностей, з'ясуванню власної відповідності професійним вимогам [2].

Рис. 2. Навчальні моделі студентів-медиків (за контекстним навчанням)

На нашу думку, контекстне навчання сприяє формуванню у студентів пізнавального та діяльнісно-операційного компонентів фахової культури, які забезпечуються поступовим переходом студентів від навчальної діяльності або семіотичної моделі навчання (пізнавальний компонент) до навчально-професійної діяльності, або соціальної моделі навчання (діяльнісно-операційний компонент).

Значну роль у процесі формування фахової культури студентів-медиків у ВНЗ відіграє комунікативний компонент, який забезпечує належний взаємозв'язок та спілкування між медиком і пацієнтом. Комунікативний компонент спрямовано на формування у майбутніх медиків вміння чітко визначити стратегічну мету спілкування і вибирати найбільш ефективні тактичні прийоми його здійснення [12].

Особливої актуальності комунікативний компонент фахової культури студентів-медиків набуває останнім часом, коли спостерігається зниження загального рівня мовної компетенції студентів медичних спеціальностей (неправильний наголос, грубі слова, некоректна мовна поведінка тощо). Студенти медичних вишів мають завищену самооцінку власної комунікативної культури, проте аналіз результатів неодноразового анкетування студентів показав, що показники їх комунікативної культури є низькими. Варто зазначити, що у традиційній системі підготовки майбутніх медичних працівників мають місце елементи мовної підготовки, але вони не є цілеспрямованими, більше того – спостерігається тенденція до виключення живої мови і заміни її письмовим текстом. На сьогодні не розроблено методичний аспект професійно-мовної підготовки медиків, який би був основою формування їх професійно-мовної поведінки (правильна організація спілкування з пацієнтами, коректне повідомлення діагнозу, правильне донесення всієї необхідної інформації до пацієнта про назначене лікування, процедури тощо) [4].

Така ситуація зумовлює необхідність формування у майбутніх медиків комунікативного компоненту фахової культури, який передбачає: володіння способами взаємодії з іншими; вміння коректно вести діалог, дискусію, ставити запитання, відстоювати свою точку зору; здатність до критики й самокритики; вміння працювати в команді, здатність шукати та знаходити компроміси; володіння прийомами дій

у ситуації спілкування; здатність працювати в полікультурному середовищі [7].

Професійна підготовка майбутніх медиків має бути зосереджена на формуванні таких складових комунікативної культури, як комунікативна компетентність і комунікативна спрямованість. Комунікативна компетентність – це певний рівень сформованості особистісного і професійного досвіду взаємодії з оточуючими, який необхідний індивіду, щоб в межах своїх здібностей і соціального статусу успішно функціонувати в професійному середовищі і суспільстві [6, с. 16]. У зв'язку з цим розрізняють комунікативну компетентність у спеціальній (практичній), особистісній та соціальній сферах (рис. 3).

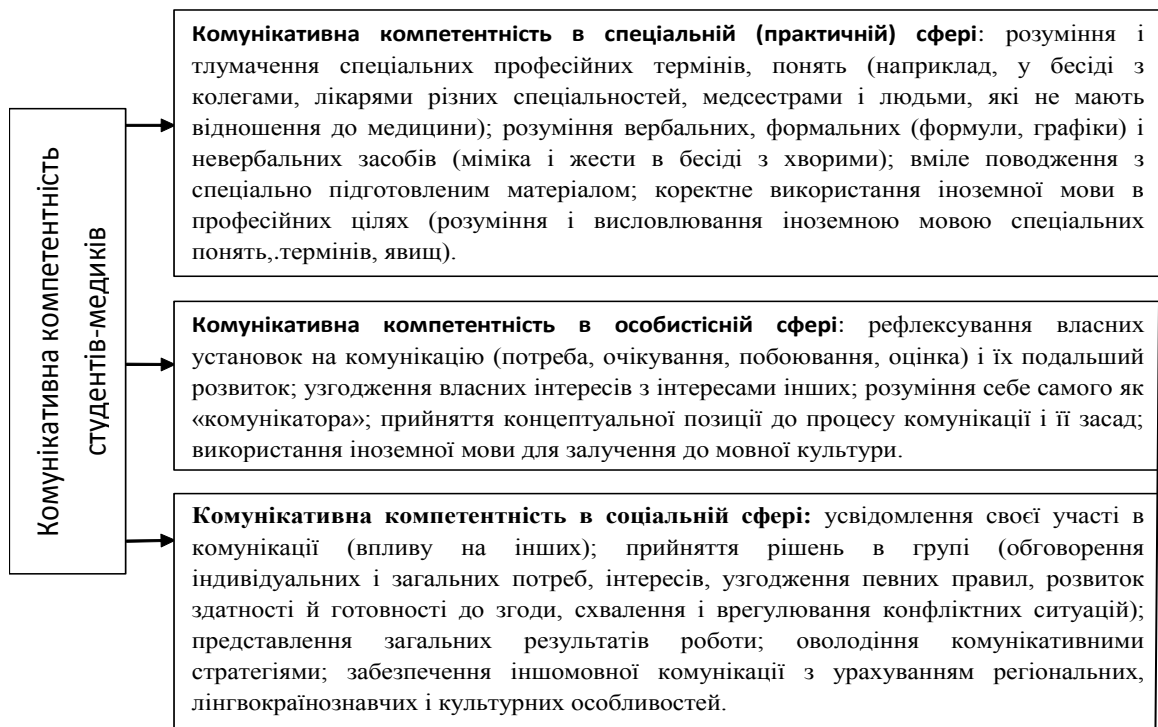

Рис. 3. Комунікативна компетентність студентів-медиків

Під комунікативною спрямованістю розуміють інтегративну якість особистості, яка визначає відношення людини до комунікації і впливає на якість засвоєння комунікативних знань, умінь і навичок, а також характеризується ціннісними орієнтаціями особистості, її інтересами. Рівень комунікативної спрямованості може бути високим або низьким. Про високий рівень свідчить наявність у студента підвищеного інтересу до теми заняття, його активна участь у дискусіях, іграх, конкурсах, спільних проектах, відкритість до спілкування. За низького рівня відсутній інтерес до цієї діяльності або переважають відносно пасивні за своїм характером інтереси (небажання вступати в бесіду з людиною, особисті проблеми, переживання, погане самопочуття тощо) [1, с. 25].

Таким чином, очевидно є важливість зосередженості професійної підготовки майбутніх медиків на формуванні комунікативної компетентності та спрямованості, без яких неможливим є здійснення якісної професійної медичної діяльності.

У сучасних умовах особливого значення для інтенсифікації навчально-пізнавальної діяльності майбутніх медиків у ВНЗ та формування їх фахової культури набуває використання інформаційно-телекомунікаційних технологій (ІКТ). Вони вносять докорінні зміни до професійної підготовки медичних працівників, створюють умови для швидкого розповсюдження медичних знань та інформації, сприяють прийняттю оптимальних рішень і дозволяють ефективно використовувати засоби інформатизації

в організації та наданні медичної допомоги. Зважаючи на це, актуальності набуває проблема формування інформаційної культури студентів-медиків, яка в сучасних вищих медичних навчальних закладах є недостатньо поширеною.

Опрацювання наукових праць таких дослідників, як І. Булах, Ю. Лях, В. Марценюк, І. Хаїмзон та інших, дає підстави трактувати інформаційну культуру майбутніх медиків як системну інтегральну характеристику, що становить собою взаємозв'язок компетентності в галузі інформатики, готовності ефективно використовувати ІКТ в медичних цілях, загальнокультурних навичок роботи з інформацією, морально-інтелектуальних якостей поведінки в умовах інформаційного суспільства [8].

Вимоги до інформаційної культури майбутніх медичних працівників викладені в освітньо-кваліфікаційній характеристиці (ОКХ) Галузевих стандартів вищої освіти, затверджених 2002 року [10]. Згідно з ОКХ за спеціальністю «Лікувальна справа» до випускника вищого медичного навчального закладу ставляться вимоги щодо інформаційної культури, які передбачають уміння обробляти державну, соціальну і медичну інформацію. Студент за будь-яких обставин із використанням стандартних процедур і сучасних інформаційних комп'ютерних технологій має вміти:

- визначати джерела та місцезнаходження потрібної інформації залежно від її типу;
- отримувати необхідну інформацію з визначеного джерела;
- обробляти й аналізувати отриману інформацію;
- демонструвати базові навички роботи з ПК, пошуку медичної інформації з використанням інформаційних технологій;
- визначати можливості застосування інформаційних технологій та електронно-обчислювальної техніки у медицині;
- пояснювати принципи формалізації та алгоритмізації медичних завдань, принципи моделювання в біології і медицині;
- використовувати методи обробки медичної інформації;
- на практиці збирати інформацію про пацієнта, оцінювати результати лабораторних та інструментальних досліджень, обробляти державну, соціальну та медичну інформацію [9].

На думку Л. Войтенко, на практиці формування інформаційної культури майбутніх медиків має бути спрямовано на формування загальнокультурних навичок роботи з інформацією (грамотно використовувати різноманітні джерела інформації, визначати актуальність та достовірність інформації, організувати інформаційний пошук, оцінювати інформаційну відповідальність тощо) та морально-інтелектуальних якостей поведінки в умовах інформаційного суспільства (морально-етичні, соціально-правові, пізнавально-інтелектуальні цінності та норми поведінки медичних працівників, що забезпечують успішну та ефективну діяльність в інформаційному середовищі сучасного суспільства) [3].

Отже, формування високопрофесійного компетентного лікаря нової генерації є важливим завданням професійної медичної освіти. Це вимагає пошуку ефективної системи професійної підготовки студентів медичних університетів, що здатна забезпечити результативність оволодіння знаннями, уміннями й навичками з метою застосування в майбутній професійній діяльності.

Література:

1. Безюлева Г. В. Профессиональная компетентность специалиста: взгляд психолога / Г. В. Безюлева // Профессиональное образование. – 2005. – № 12. – С. 25.
2. Вербицкий А. А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход / А. А. Вербицкий. – М. : Высшая школа, 1991. – 206 с.
3. Войтенко Л. П. Обґрунтування окремих компонентів методичної системи навчання медичної інформатики у ВМНЗ / Л. П. Войтенко // Вища освіта України у контексті

- інтеграції до європейського освітнього простору. Теоретичний та науково-методичний часопис / гол. ред. В. Андрущенко. – К. : Інститут вищої освіти АПН України. – Том III (21). Новітні засоби навчання: проблеми впровадження та стандартизації. – С. 42–50.
4. Герасименко С. Л. Совершенствование коммуникативной культуры в условиях современного вуза / С. Л. Герасименко [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.emissia.org/offline/2007/1124.html>.
 5. Денисова О. В. Становление профессиональной идентичности студента-медика в образовательном процессе вуза : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогическая психология» / О. В. Денисова. – Екатеринбург, 2008. – С. 13.
 6. Дуброва В. П. Размышления о врачебном искусстве, или Социально-психологические факторы успешности деятельности врача / В. П. Дуброва // Медицина. – 1999. – № 3. – С. 16.
 7. Задорожна І. П. Компетентнісний підхід у сучасній системі мовної освіти / І. П. Задорожна // Вісник КНЛ. – Вип. 14. – 2008. – С. 10-14.
 8. Медична інформатика : підручник / І. Є. Булах, Ю. Є. Лях, В. П. Марценюк, І. І. Хаїмзон. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2008. – 308 с.
 9. Освітньо-кваліфікаційна характеристика спеціаліста за спеціальністю 7.110101 «Лікувальна справа» напряму підготовки 1101 «Медицина» : Галузевий стандарт вищої освіти. – Чинний 2003–04–16. – К. : «Книга-плюс», 2003. – 25 с.
 10. Освітньо-професійна програма підготовки спеціаліста за спеціальністю 7.110101 «Лікувальна справа» напряму підготовки 1101 «Медицина» : Галузевий стандарт вищої освіти. – Чинний 2003–04–16. – К. : «Книга-плюс», 2003. – 116 с.
 11. Смолкин А. М. Методы активного обучения / А. М. Смолкин. – М. : Высш. шк., 1991. – С. 28.
 12. Соколова В. В. Культура речи и культура общения / В. В. Соколова. – М. : Просвещение, 1995. – 192 с.
 13. Стучинська Н. В. Інтеграція фундаментальної та фахової підготовки майбутніх лікарів у процесі вивчення фізико-математичних дисциплін : автореф. дис. ... доктора пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання» / Н. В. Стучинська. – К., 2008. – 20 с.

Королева Т.В.

СИСТЕМА ПРОФЕСІОНАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ МЕДРАБОТНИКІВ

Стаття посвячена определению сущности системы профессиональной подготовки медработников в высших медицинских заведениях Украины, раскрытию методов учебно-познавательной деятельности студентов-медиков. Отображено особенности коммуникативного и информационного компонентов профессиональной подготовки врачей в медицинском университете. Проанализированы вербальные, наглядные и практические методы. Основными признаками методов активной учебы, которые стимулируют учебно-познавательную деятельность студентов-медиков, являются: проблематичность, адекватность учебно-познавательной деятельности характера будущих практических заданий и профессиональных функций студентов; индивидуализация; самостоятельность взаимодействие студентов с учебной информацией.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, врачи, методы учебы, система.

Korolova T.V.

SYSTEM OF DOCTOR PROFESSIONAL TRAINING

The article deals with the determination of the system nature of the professional training of the future physicians in higher educational establishments of public health care of Ukraine, disclose methods of teaching and learning of medical students. It is reflected the peculiarities of communicative and informative components of professional preparation of doctors in the medical university. Verbal, evident and practical methods are analysed. The main characteristics of active methods of studies, that stimulate educational-cognitive activity of students-physicians, are: problem, adequacy of educational-cognitive activity of character of future practical tasks and professional functions of students;

individualization, that is the organization of educational-cognitive activity taking into account individual capabilities and possibilities of students; individual co-operation of students with educational information. It's important to admit that contextual learning is used for proper teaching and learning of future physicians which is realized by means of active learning. A communicative component plays the considerable role in the process of professional culture formation of students of higher medical establishments that provides the proper intercommunication and communication between a physician and a patient. The communicative component is aimed to form the ability to define the strategic aim of communication and choose the most effective tactical receptions of future physician realization. The students of medical institutions have the high self-appraisal of their own communicative culture. But the analysis of results of the student questionnaire has showed that the indexes of the communicative culture is low.

Key words: professional training, physicians, teaching methods, system.

Рецензент: Кузьменко В.В.

УДК 378

Lipshyts L.V.*

**SOCIO-CULTURAL ASPECT OF COMMUNICATIVE COMPETENCE
OF FUTURE NAVIGATORS**

The article focuses on the importance of socio-cultural aspect of communicative competence of future navigators of international voyages to understand foreign and native cultures. A variety of cross-and-cultural difficulties and some possible ways to overcome them are considered in the article. The author dwells on that the students cannot become the expert users of English in case if they do not realize that there are cultural barriers in cross-cultural communication. It is analyzed teachers' role in raising the students' awareness to cope with cultural barriers. The article deals with the importance of increasing intercultural communication for future navigators.

Key words: socio-cultural aspect, future navigators, cross-and-cultural difficulties and differences, intercultural communication, teachers' role, to improve, up-to-date course book.

Globalization of the world shipping industry has brought a wider transparency to national borders. Operators of shipping companies, ship owners, seamen tend to arrange and conduct their meetings in all parts of the world, and at the same time they have to take into account the manner things are perceived in these various locations. This includes different perceptions of meals, customs, traditions, cultural behaviours, greetings and even facts.

The process of international integration in various spheres of economic and social life presupposes common economic and international space. It is natural that ongoing changes stipulate specific alterations in the framework of educational system.

The value of multilingual skills in a modern world which is gradually turning into an indivisible global village is hard to overestimate. As mobility, both virtual and physical, has increased, communication channels from face-to face to e-mail have become increasingly important. Much communication requires the ability to use language in both oral and written form effectively. Marine specialists can survive and become competitive on the global shipping labour market if they are not restricted by language barriers in their worldwide search of employment.

The demand for the maritime universities graduates with a profound nautical education and good command of English is outstripping supply.

Future navigators will have to function successfully as individuals across cultures. Apart from excellent knowledge of English they will need to acquire the socio-cultural competence as an additional aspect of their communicative competence. Meanwhile, several

* © Lipshyts L.V.*